

Ран Босилек

Патиланчо

1926

Патиланско царство

1927

Патиланчо на село

1935

Бате Патилан

1927

Патиланчо Данчо

1929

Патиланско училище

1942

Драги ми Смехурко,

Лятото се мина. Септември пристигна. В училище тръгна моята дружина. И в клас, и по двора весел шум се вдигна.

Един ден аз казах на моите хора:

— Патиланци верни! Нашите другари в училище ходят, за да се научат да четат, да пишат, глави да

напълнят с познания разни. Умът си развиват. Това не отричам. Но за съжаление сърцата им волни все остават празни. Една светла мисъл душата ми блазни — ние да открием училище ново. Да прогърми в него патиланско слово! Весел смях и песни! И игри, и смешки! Лудории волни и шеги чудесни. Мало и голямо тамо да изпитва радости младежки!

— Добре си намислил, Патиланчо Данчо! — обади се Дана. — Аз редом със тебе учителка мога по смеха да стана.

После се обади Патиланчо Панчо:

— Аз пък ще ги уча как се пуцат смешки и как се устройват игрите лудешки.

— Аз пък ще им кажа как се с радост срещат глъчки и несрети — намеси се Ганчо.

— Аз ще ги науча как се съчиняват весели куплети — обади се Гана.

— Аз искам звънеца всеки ден да бия! — изпъчи се Панчо.

— Таз работа лека на мен остави я! — запъна се Мика. — А ти заеми се с по-тънка наука! Например как може бой да заслужаваш, а баба сърдита да те не наложи!

— Ти тия науки от мен по` ги знаеш. Преди да те бият, пициш кат' заклана... Звънеца не давам!

— Добре, добре, перчо! — разсърди се Мика. — Аз ще си остана учителка проста със черна престилка.

Тогаз се намесих:

— Оставете ваш'те звънци и престилки! Ние ще открием училище ново! Там млади и стари ще бъдат другари. Звънци не ще има. Кой когато иска и където иска, уроци ще взима. Кой какво желае, това ще си учи.

И аз ги подканих:

— Кой какво ще прави, хайде да научим!

И тозчас юнашки ний се заловихме. И сутринта рано училище наше вече уредихме накрай двора школки. И с надпис стобора дори украсихме.

Стекоха се хора и млади, и стари. Ученето почна. Моите другари с смях и сладкодумство омаяха всички. Звънецът удари. Но никой не влезе във класните стаи. Тогава пристигна учителят Страти. Той послуша малко от наш'та наука и глава поклати, но нищо не рече. После се затече госпожица Дора. И тя бе пленена от моите хора. После друг учител. После втори, трети. И еднаква участ всичките сполети. От нашето слово омаяни бяха.

Товага аз викнах: „За днес стига вече!“. Но нашата слава полетя далече. Докъде достигна, после ще ти пиша.

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:

Патиланчо Данчо

Излет

Драги ми Смахурко,

Никак не видяхме как април измина. Майско слънце грейна. И заскача лудо моята дружина:

— На излет, на излет горе в планината! Че там са по-сладки смехът и играта!

Баба Цоцолана тоя зов подхвана и рече засмяна:

— Права дума думат моите юнаци. Сред планински въздух, сред китни дъбрави и стройни букаци човек подмладява. Затуй още утре, излет ще направим. Пригответе всички спортните премени! Утре заран рано елате при мене! Ядене ще вземем и път ще поемем къмто планината.

— Бабо, да си жива! — викаха децата.

А Дана добави:

— Аз и едно въже ще сложа в торбата, та запирка някой от нас ако стори, да го теглим всички с въжето нагоре.

На сутринта рано тръгнахме със песен. Отначало пътят бе равен и лесен. Лъхаше тих ветрец, пееха ни птички. И леко, и бодро подскачахме всички.

Поспрыхме за малко. Похапнахме сладко. Поехме отново.

— Хайде, патиланци! С подновени сили да вървим нагоре! Оттука начева вече стръмнината.

Баба Цоцолана тихо проговори:

— Дали ще ме слушат краката нагоре?

— Бабо, не плаши се — отвърна ѝ Дана. — Туй въже защо е тука в торбата? Нали е за помощ. Ние да сме здрави!

А Панчо добави:

— Трябва сега още нещо да направим, та да не оставим насред пътя баба. От товара трябва да ѝ се отнеме. Бабо, дай да нося двата козунака с едрите бадеми!

И малката Мика и тя утеши я:

— Пък аз ще ти нося жълтата кесия с дребните бонбони, дето разхладяват. Когато си морна, и те натежават.

Баба се усмихна и кротко им рече:

— Почакайте още! И за тая помощ скоро време до`ще.

Вървахме, вървахме и стръмна пътека отстрани поехме. Но скала висока пътя ни попречи. Баба Цоцолана се запря и рече:

— Тука ще остана. По стръмната урва, който сила има, нека да се качи.

Панчо се обади:

— Ах, миличка бабо, умори се значи! Давай козунака! Дружината гладна откога го чака.

А Мика извика:

— Бонбоните дай ни! От тях ще добием засилки незнайни.

Баба ни нахрани. Патилана Дана, Гана, аз и Панчо възлязохме тозчас на скалата. Оттам Дана хвърли въжето на баба. Тя се върза здраво. С две ръце го хвана. Дръпнахме въжето и викнахме гръмко:

— Хайде, хайде, бабо! Сетен напън дай си! И ще се изкачиш!

Ала нито стъпка баба не прекрачи.

— Не мога, не мога! — вика и не мърда.

Настана тревога. Дръпнахме отново. Пак викнахме всички: „Хайде, хайде, хайде!“ Стреснахме в гората животни и птички, но баба не мръдна.

Патиланчо Панчо тогаз чудо стори. Зад баба той скочи и викна високо:

— Гущер, гущер, бабо! Лази из тревата! Бягай на скалата!

И за миг чак горе баба се намери. И към върха хукна като младо яре. Със голяма мъка стигнахме я горе. Аз ѝ заговорих:

— Право казваш, бабо! Тука планината чудесии прави. Млади подлудява, стари подмладява.

Прихна да се смее цялата дружина. И в смях и закачки разходката мина. Ядохме, играхме, пяхме и се смяхме, и по късна вечер в града се прибрахме.

Поздрав най-сърдечен, драги ми Смехурко!

Твой приятел вечен:

Патиланчо Данчо

Нагледно учение

Драги ми Смехурко,

Вече месец става, откак си открихме училище ново. И с това добихме нечувана слава и рядка сполука. При нас сладка бива всякоя наука. Нашите уроци излизат чудесно. И всичко се схваща весело и лесно. Само един случай днес ще ти разкажа и ти сам ще съдиш в това патиланско училище ново какъв живот блика.

Моята дружина оназ вечер свиках и рекох:

— Другари, в училище утре баба ще пристигне. Подготвени всички нека да ни свари! Нека да издигнем до завидна слава нашата наука, та да ни възхвалят и млади, и стари.

— Утре, като дойде баба Цоцолана, кой ще преподава? — запита ме Гана.

— То се знае: Данчо — отговори Дана. — Той добре владее тая майстория. Той така нагледно уроци предава, че всичко, що чуеш, когато разказва, сякаш оживява.

Но аз я прекъснах:

— Стига хвалби, Дано! Утре ще се види кой какъв е майстор. За котака утре аз ще преподавам. Как това ще стане, днес ще разберете. Всичко, що ви кажа, вие пригответе, но всичко до утре във тайна пазете!

И аз им разказах какво да приготвят, кой къде ще бъде и какво ще прави. И видях, че радост в очите им свети.

На сутринта рано, преди часовете, ние се събрахме в училище, в двора, близко до стобора. Всеки патиланец галеше в ръце си жива котарана, а други държеха закрити кутии. Когато пристигна баба Цоцолана, урокът захвана.

Мигом се събраха всички наши хора. Изпълниха двора. Щом взех да говоря, този час дойдоха учителят Страти, госпожица Дора, трима мустакати и двама брадати — все наши познати.

И аз глас издигнах, викнах гръмовито:

— Патиланци верни, малки и големи, добре дошли всички тука на открито! За котаци славни днес ще ви разкажа. Техните геройства пред вас ще покажа. Ала ще ви моля — недейте забравя, че пред вас тук всичко за смях и наука нагледно представям! Ако нещо стане, както сме събрани, сърдита да няма! За обида никой нищо да не взема!

И аз заразказвах ясно, сладкогласно за славни котаци с юнашки мустаци как гонят неспирно плъхове и мишки по изби, тавани, стълби и чардаци. Па изведнъж викнах:

— И как това става, сега ще представя! Патиланци верни, мишите кутии скоро отхлупете! Мишките пуснете! В гонитба юнашка котките хвърлете! А вий ги следете, слушатели драги! И не се плашете! Никаква опасност няма да ви слети!

И рипнаха плахо малките гадини.

— Дръжте, котараци!

— Оле, мишки, мишки! Данчо, избави ни!

— Майчице, що стана! — нададе вик страшен баба Цоцолана. — Бягайте навънка! Кой ще ни опази!

— Ох, умирам, Боже! По гърба ми лази!

— Ей, бабо, пази се, в пазвата ти скри се! Скоро изхвърли я!

Вик и олелия. Смях на поразия. И сред смеха викнах:

— Слушатели драги, моля, без страх! Моля! И без докачение. Тъкмо туй се казва нагледно учение. Нехваната мишка вече не остана!

Но отвън извика баба Цоцолана:

— Ах, вий, патиланци, стана тя, що стана! Новата ми рокля цялата съдрана.

Хайде стига вече, драги ми Смехурко! После пак ще пиша.

Поздрав най-сърдечен!

*Твой приятел вечен:
Патиланчо Данчо*

Помагачка

Драги ми Смехурко,

Дълго време стана, как не съм ти писал. Ще прощаваш, братко. Зиме дните къси преминават сладко в игра и забава, та затуй писмата по-назад остават. Па и ти, улисан в шейни и пързалки, по-малко се смееш с наши лудории големи и малки.

Все пак ще ти пиша, за да не отвикна.

Оня ден пред мене патилана Дана недоволна викна:

— Данчо, тъй не бива! Нашето учение в студа не отива. Дебел сняг навънка земята покрива. Кой свестни хора на урок ще дойдат отвънка на двора? Нашето учение, всякъде прочуто, трябва да се дава вече на закрито!

Аз кротко отвърнах:

— Зная, Дано, зная. Но отгде да вземем на закрито стая?

— В училище става.

— Става, но Бай Гого май не позволява. Ще каже: „Не може. Ще прашите много. Ще трябва да чистя и днене, и ноще!“. И на всички стаи ще удари ключа.

Дана се замисли. Аз скочих и викнах:

— Намислих, намислих! Вярвам, ще сполуча!

Разказах на Дана какво ще направя. Грейна й лицето и викна засмяна:

— Става, Данчо, става! Най-много след два дни в нашите ръчички стаята ще падне!

Това беше в сряда. В четвъртък следобед, подир часовете, дружината свиках.

— След мене вървете!

Спряхме се пред Гога:

— Почакай, ай Гого! Поспри, недей мете! Чуй що ще ти кажа. За полвин час само тука всички стаи аз мога измете с една майстория. Ала дай ми дума, честно изпълни я, че след часовете ще ни пушаш тука, ще ни даваш стая за наш'та наука.

Бай Гого отвърна:

— Прието. Ха почвай — да видя каква е тая дяволия. Но ако излезе нещо шмекерия, всички ви ще бия! Да няма докачка!

Бях донесъл вече вѐн прахосмукачка. Имаме си вкѐщи. Аз съм ти разказвал, драги ми Смехурко, за таз чудесия. С колела, машина. Върви с електрика. Де що прах намери, в една торба тика. Като ламя смуче.

Моята смучкачка нагласих веднага. Бабин Дебеланко се качи отгоре и погледна гордо. Искаше да каже:

— Ей, дружина драга! Тез неща разбирам, макар да съм куче!

Гледайте, другари! Гледай, Бай Гого!

И да се начуди бай Гого не свари, смучкачката глътна всички прахоляци — и нови, и стари.

— Тая ламя страшна какво де намери, в търбуха си тика! — Бай Гого извика. — Жив бях туй да видя. И на она свят чак има да се чудя! Живички и здрави да сте ми, момчета! Сбирайте се тука! С очите си видях що може да прави вашата наука!

— Ура! Да живее славната смучкачка!

— Да живеј бай Гого!

— Ура! Да живее нашата наука!

И смяхме се много, драги ми Смехурко.

Ще прекѐсна тука. После пак ще пиша.

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:

Патиланчо Данчо

Първи урок на закрито

Драги ми Смахурко,

Както бях ти писал, нашият бай Гого, школският прислужник, патиланец стана. Лесно се придума да ни дава място за зимни уроци в училищна стая. Сега ще разкажа как почна и мина урокът ни първи, даден на закрито.

Един ден аз свиках моята дружина.

— Патиланци верни! — викнах шеговито. — Ние сме юнаци със сърца безстрашни. Поне за такива хората ни знаят. В сметката не влизат страховете домашни. Нека да покажем нагледно пред всички как трябва да свикват малки и големи да бъдат юначни. В училище утре ще обясня с думи какво нещо значи патиланска храброст. И посред урока ще се вмъкне мечка... Ще скочи, ще ревне... И тогаз ще видим храбростта на всички колко пари струва...

— Патиланчо Данчо, стига се шегува! — обади се Дана. — За какво ни имаш? Да не си завъдил цял обор със мечки, та щом ти потрябват, оттам да си взимаш?

— Не сърди се, Дано! Ако нямам мечки, имам меча кожа, що постилат вкъщи. Патиланча Ганча във нея ще сложа. Цял ще го покрия. После той си знае: ще рипне, ще ревне като медун същи! Ще видим тогава срещу тоз звяр страшен кой ще да утрае.

— Жив да си бе, Данчо! — ухили се Ганчо. — Виждам, че разбираш какво аз умея. Мале, като ревна — и сграда, и хора ще да разлюлея!

Патиланчо Панчо тука го пресече:

— Абе, бате Данчо, не може ли някак аз да съм пък мече? По-смешно ще стане!

— И без теб ще мине, мъничко човече. Панчо се навъси и с закана рече:

— Мъничко ли? Чакай! Ще ме разберете!

Това беше петък. В събота следобед, подир часовете, моят урок почна:

— Трябва да се помни, слушатели драги, че без храброст мъжка на тоз свят не може! Който във сърце си юначество няма, не е патиланец. Срам голям томува, който се страхува...

Тогава с рев страшен връхлетя медуният.

— Мечка, мечка, Боже!

— Ох, с какви е зъби!

— Ах, ще ни налага!

— Бягайте бре, хора, кой където може!

Вик и олелия!

Бяг на поразия!

Смее се доволна моята дружина. Ала миг не мина, нещо страшно стана. Отвън се зададе Боримечков Гане със пищов в ръката. Вик страшен нададе:

— Бягайте! Ще стрелям! Ах, само медуни ей сега ще стане!

— Чакай, чакай, Гане!

— Не чакам! Ще стрелям.

И мойта дружина начело със мене изхвъркна навънка. А Панчо отвътре се смее и вика:

— Патиланци храбри, скоро се върнете! От пищова празен вий се не плашете! Боримечков Гане аз го пратих тука. По-славна да стане нашата наука! Едно нещо само, моля, разберете! Малкото човече повече ценете! Че и то понявга смайва умовете! Елате самички тук да се затворим, урока за храброст пак да си повторим!

Ние се прибрахме със срам на челата и с яд във душите. Но скоро ни мина и пак се засмяхме. Та тъй ни докара малкото човече, драги ми Смехурко! Моля, не разказвай — да не се узнава. Да се не уронва патиланска слава!

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:

Патиланчо Данчо

Урок за радостта

Драги ми Смехурко,

Писах ти как мина първият ни урок, даден на закрито, какво чудо стори патиланчо Панчо — туй човече малко, ала дяволито. Писах ти надълго колко се посрами нашата дружина, как нашето име във сянка остана.

Оня ден пред всички реч подхвана Дана:

— Патиланци верни! Срамът от чела си трябва да измием! Нашето учение и нашето име трябва с нова слава и обща похвала скоро да покрием! Нов подвиг ще трябва тия дни да сторим, та цял свят отново за нас да говори!

— Право казваш, Дано! — намеси се Гана. — Многоумен Панчо доста ни изложи. Но щом се заемем, щом в новия подвиг патилански сили и майсторство вложим, всичко неусетно ще да се изглади.

Панчо се обади:

— Признавам, че сбърках, дето ви уплаших, дето светът видя колко сте страхливи. Но вий сте си криви. Защо сте такива? Помислихте всички, че за едно мече дори ме не бива. Било какво било — нека го забравим! Сега дума давам, че не ще пожалея ни сили, ни дарби пак да се прославим!

Тогав а аз рекох:

— И име, и слава пак ще добием леко. Утре е Великден — ден на възкресене и на светла пролет. На тоз ден, аз мисля, е най-сгодно време урок за радостта ний да предадеме. Великденски яйца ще станете всички. Те нали са символ на радост и здраве. За смях и за радост аз ще заговоря. И радостни всички този миг ще сторя. Как това ще стане, скришом ще ви кажа, а пък във школото ясно и нагледно ще ви го покажа. Добре запомнете кой какво ще прави!

И аз им разказах какъв ми е планът. Те го одобриха. И всичко, що трябва, тозчас пригласиха.

И навръх Великден, в три часа следобед, звънецът ударих. Моите патиланци в картонени яйца с най-ярки шарилки вече бях поставил. Сгущени и скрити, те стояха мълком. Вместо тях крещяха радостно боите, с които нацапах яйцата отвънка.

Събрали се бяха слушатели много. Започнах урока:

— Слушатели драги, днес е светъл празник. Днеска всички хора, цветенца, тревички, всички животинки и весели птички празнуват Великден — ден на възкресение и на светла радост. А за патиланци радостта е всичко. Затуй и за нас е светъл празник днеска. Вижте тук яйцата, що блещят край мене. Те всяка година, весели, засмени, носят за децата радост безпределна. Ведно с тях пристигат новите премени, меки козунаци и сладки бадеми. И за въртележки, и за всички други радости човешки яйцата говорят. Те са, що ви носят ведра радост вкъщи. С една дума, те са патиланци същи. Вижте! Погледнете!

Аз дрънвам звънеца. Моите юнаци подават главите. Грамадните яйца започват да скачат, със ръце да махат, весело да викат: „Честит ви Великден! Като пилци волни пред вас се родихме. Като пилци днеска, весели, честити и вие бъдете!“.

И пилците волни волно полетяха. С шарени покривки хоро завъртяха, смехове и радост, и бои лепливи вредом разпиляха.

Когато погледнах, всички ученици изцапани бяха, ала всички дружно от сърце крещяха:

— Жив и здрав бъди ни, Патиланчо Данчо, че наврѣх Великден ти развесели ни!

Честит ти Великден и на теб, Смехурко!

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:

Патиланчо Данчо

За свободата

Драги ми Смехурко,

В събота следобед вредом разгласихме: „Свободен е всеки, който пожелае, утре предиобед, на света неделя, на урок да дойде горе в планината. Патиланчо Данчо ще държи беседа върху свободата. Защо я

обичат всички патиланци. С каква чудна сила изпълня сърцата. И как тя подхранва смеха и играта.“

На сутринта рано патилана Мика у дома пристигна и почна да вика:

— Ставай, Данчо, ставай! Път дълъг ни чака! Ставай и се стягай! Пък аз заминавам другите да дигна.

— Никого не дигай! Свободни са всички. Кой когато иска, тогава да става. Кой кога желае, тогава да тръгне. Ти недей забравя, че за свободата днеска ще предавам. И мене свободен, моля, остави ме! Аз зная самичък кога да си стана и какво да правя.

— Остави и мене свободна тогава! — отговори Мика. — И аз ще си правя каквото желая. Моите сънливци нека да разбудя. Иначе свободно цял ден ще си хъркат.

И Мика замина. Скоро на крак дигна цялата дружина. Дружината вдигна близки и познати. А тия без мъка повлякоха с песни мало и голямо, бедни и богати. Кажии-речи, никой в града не остана. Начело вървеше баба Цоцолана. На май красотите искаше да сети и да ни изпита малко умовете колко пари чинят горе в планината и какво ще кажа аз за свободата.

Вървахме, вървахме из гора зелена. Сред поляна спряхме.

На една могилка Панчо се покачи, като малко гардже започна да грачи:

— Чуйте, патиланци, малки и големи, тука ще се спреме! Тука бате Данчо урок ще предава. От негово име аз ви съобщавам, че понеже днеска той за свободата ще да ви говори, всеки е свободен, ако ще, да слуша, ако ще, да пее, ако ще, да дреме, ако ще, най-последно, дето се е рекло, с мечка да се бори. Това на урока няма да му пречи.

А през това време на дърво високо аз качих се вече. На кичест клон стъпих и речта ми волно и леко потече:

— Патиланци верни, малки и големи, днес е тъкмо време ей на това място един велик въпрос да си зададеме: живеем ли ние, както Бог желае? Както си живеят неговите птички? Както растат волно цветя и тревички! Тъй както безгрижно щурчето си пее. Тъй както свободно вятърът си вее? Сърцето си нека всеки да запита! И всеки ще сети съдбата ни колко би била честита, ако свободата като златно слънце всеки миг ни свети. Какви неща славни биха сътворили тогаз умовете...

И аз се увлякох. И както говорех, някак ми се стори, че край мене литна златокрила птица, лъхна ме с крилата и бодро извика: „Аз съм свободата. Да литнем, о, Данчо, горе в небесата!“.

Усетих как хвъркам, ала тоз миг кацнах долу на земята и болка ужасна ми стисна краката!

— Ах, Данчо, що стори! — Баба Цоцолана над мен заговори. — Как тъй се изщъпна, та падна отгоре! Дано не ти стане нищо на краката.

— Не плаши се, бабо! — отвърнах аз бодро. — Сладки са теглата зарад свободата. И най-тежки болки лекичко минават. А сега да викнем дружно сред гората: „Ура! Да пребъде вечно свободата! Ура! Да живеят смехът и играта!“.

Цялата дружина тоя вик подхвана. На ръце ме дигна, в града ме занесе. И нашата слава още по-далече вече се разнесе.

Поздрав най-сърдечен, драги ми Смехурко!

Твой приятел вечен:

Патиланчо Данчо

Патиланско четене

Драги ми Смехурко,

Патиланчо Ганчо онзиден ми рече:

— Знаеш ли що, Данчо? Изложба на книги уредихме вече. И тя ни прослави. Сега друго нещо трябва да направим.

— Какво друго нещо?

— Да построим сцена у вас въвн, на двора. Да съберем хора — малки и големи — и от наш'те книги да им прочетеме. Нека всеки чуе, нека всеки сети какво златно сърце в душите ни свети и какво ни раждат днеска умовете.

— Ганчо, жив бъди ми! — рекох аз възрадвам. — Четене и ние ще си уредиме, както правят често големи писачи. Нека всеки знае какви творби пишат весели играчи. Но да не се маем. Иди свикай скоро цялата дружина!

И Ганчо замина.

Скоро се събрахме.

— Патиланци верни — подхванах аз живо, — Ганчо ви е казал за какво ви свиквам. С него се разбрахме. Ще направим сцена у дома на двора. От нашите книги ще четеме всички пред събрани хора. Аз първи ще кажа встъпително слово. А след мене вие ще им прочетете кой каквото има четиво готово. Ти ще четеш, Гано, от твоята книга „Патилански песни“! Ти, Дано, от твоя „Дневник“ патилански! Ти ще четеш, Ганчо, разкази чудесни! Ти, Панчо, от твоята книга смехотворна! Най-после и Мика от своя „Смях“ нещо ще изчурулика. Цели седем деня ще правим безспирно дълго упражнение и навръх Гергьовден ще дадем нашето славно представление!

— Добре думаш, Данчо — обади се Дана. — Ала според мене не всички умеем да четем пред хора. Да се не посраим?

Ганчо ме превари — даде отговора:

— Дума да не става! Който не умее, ний ще го научим. Тая майстория ний с Данча владеем. Патиланец верен вярва в своите сили. С труд и постоянство кой не е сполучил?

— Право казваш, Ганчо! — обади се Гана. — Четенето, мисля, по-лесно ще стане, но сцената трябва днеска да захванем. Да не губим време, че тя много мъка и труд ще отнеме.

Панчо я пресече:

— За туй недей мисли! От това по-лесно нещо, Ганке, няма. Сцената я имам у дома готова. Новата палатка от къщи ще взема. Ще попитам татка. Тя отпред си има готова завеса.

— Жив бъди ни, Панчо! — зарадван извиках. — Как добре се сещаш!

Тогаз се намеси патилана Мика:

— Аз пък въвн на входа гостите ще срещам. Ще давам билети. Пари ще събирам.

— Не, с пари не става! — намеси се Ганчо. — Нашето изкуство даром се раздава.

— Със пари не става — обади се Дана, — но със яйца може. По яйце варено всеки ще ни дава. Нашата дружина на бедни играчи ще си ги раздава.

— Прието! Прието! Ще излезе чудо нашата забава!

Аз рекох тогава:

— Сега си идете! Вкъщи четивата добре пригответе! И на упражнение утре се явете!

Сутринта отново ние се събрахме. Четенето доста поупражнихме. Работата здраво ние подловихме. И срещу Гергьовден всичко пригласихме. Навред разгласихме.

И навръх Гергьовден, в три часа следобед, четенето почна.

Аз първи излязох и така захванах:

„Слушатели драги, благодарим много, че ни посетихте! Вие ще ни чуйте. Ще ни разберете. При нас умовете ще си просветите. При нас и душите ще си разведрите. И не е за чудо в нашата дружина да се наредите. Че сърца ни тупкат радостно в гърдите. Че при нас зоват ви смехът и игрите. Те ще ви направят весели, честити!“

След мене излезе патилана Гана. С глас звучен и ясен да чете захвана:

На звездите в висините,
на цветята всред полята,
на елхите по горите,
на росата по тревата —
аз се радвам, за тях пея,
като птичка си живея.
Що е грижа, аз не зная,
цял ден тичам и играя,
цял ден радостно се смея,
като птичка си живея,
като птичка волна пея!

Гана поклон стори. Вик и одобрение: „Нека се повтори! Нека се повтори!“. Гана пак зачете. И когато свърши и стихнаха бавно в двора гласовете, появи се Дана. Тя книга разтвори и бавно зачете:

„За чудо голямо аз дневник си пиша. В моя чуден дневник, каквото днес драсна, утре го избриша. Затова във него много неща нема. Аз съм патиланка. Звездите не снемам. Ала от игрите и от смеховете със две шепи вземам. Затуй моят дневник с три думи е писан: «смях, игра и радост». Слушатели драги, добре запомнете! Игра, смях и радост — те на света носят вечна светла младост!“

Дана поклон стори. И пак одобрение. Пак „да се повтори!“. А когато Ганчо почна да говори (тоя велик майстор без книга четеше) — такваз радост бликна на всички в сърцата, че смехът безспирно като гръм ечеше. И всичките старци — и болни, и хроми — сбра от махалата.

С патиланча Панча също се повтори. И той чудесии нечакани стори. Но малката Мика, що чете накрая, малки и големи слушатели смая. Хитро се престори, че уж се смущава. Дори се засече. Всички се разсмяха. Тогава тя рече:

— Слушатели драги, не се смейте вече. Засечката мина. Чуйте що ще каже малкото човече. Това не го знае и наш'та дружина. Докато ей тука другите четяха, аз вънка раздадох до едно яйцата, що бяхме събрали. Чукаха се вънка, ядоха децата. На играчи гладни кой какво ще стори! Затуй, драги гости, четенето утре пак ще се повтори. Моля, пак елате! Яйца донесете!

И то се повтори, драги ми Смехурко. Дори се потрети.

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:

Патиланчо Данчо

Патилански свещен огън

Драги ми Смехурко,

Ти си видял вече свещения огън, от Преслав пренесен. Той и при нас мина. Срегнахме го всички със радост и песен. Взехме си от него. Той и у нас пламна.

Но за други огън жадуваха наш'те сърца патилански.

Една сутрин свиках моята дружина.

— Патиланци — рекох, — посрегнахме всички свещения огън на цар Симеона. Сега наш ред иде. Трябва да запалим и нашия огън, та всеки да види свещения огън, що грее безспирно в сърца патилански, откак свят

светува. Трябва да прославим и нашето царство. То е, както знайте, царство на царствата...

Данчо ме прекъсна:

— Бате Патилане, кой ти позлати устата за тез думи сладки! Туй, дето го казваш, още днес ще стане! Тичайте, другари! Облечете днеска най-скъпи премени! Ядене вземете! И отново тука всички се явете! Оттука ще тръгнем. В Пейков дол ще идем. Там е наш'то славно царство на игрите. Там трябва да стъкнем свещения огън. Оттам ще домъкнем пламнали главните!...

И дълго не мина, към Пейков дол тръгна нашата дружина. Мими ни подири. После и Татунчо, Козльо, Патарана. А най-отпред Сивчо славен марш засвири. Спряхме край гората сред китна поляна. Насъбрахме съчки. Изправи се Данка и ме заподканя:

— Бате Патилане, тържеството вече трябва да захване. Ти трябва да палнеш свещения огън и да кажеш слово. Всичко е готово.

Аз от джоб извадих очила на баба, суха трева стиснах, към Слънча посочих и тъй заговорих:

— О, слънчице ясно! Царю на царете! Твоят лик чаровен в душите ни свети. Ти живот и радост носиш на земята. Без тебе какво са цветята, децата и всичките други Божи животини? О, ти, слънце златно, огън запали ни! Патилански огън, който ще се пази за вечни години!

И аз срещу Слънча дигнах очилото. Подложих сеното. И светна връх него на Слънча окоето. Сеното запуши. После се запали. И Гана го грабна, съчките подпали.

Пламна огън буен. Аз викнах високо:

— Патиланци верни, тоя свещен огън всеки да прескочи за радост и здраве! Отсега нататък той, където грейне, чудеса ще прави. Болни ще здравеят, стари ще младеят. Всички патиланци навред по земята весело ще скачат, ще тичат, ще пеят...

Цялата дружина огъня прескочи, повтори, потрети. Опърлихме малко новите премени. Но без туй не може. После Данчо рече: „А сега, другари, главните вземете и свещта в фенера вече запалете! Свещения огън да занесем вкъщи. Баба Цоцолана ще се понамръщи. Ала ще й мине. Бате Патиланчо слово ще й каже. И тя ще ни срещне с усмивка честита“.

Занесохме вкъщи свещения огън. Баба, щом ни зърна, сърдито попита:

— А бре, Патилане, туй чудо какво е?

Аз ѝ отговорих:

— Бабо, не сърди се! Радвай се и смей се! Тук, в твоята къща, най-напред ще грейне свещеният огън, който подмладява и радост и здраве всекиму дарява. Не гледай тъй мрачно на наш'та премяна! А ни срещни въкъщи със лице засмяно! И не е зле, ако гостите гостиме. Тогава, о, бабо, както ще грей вечно тоя свещен огън, тъй и ний ще славим, докато живеем, твойто славно име!

Баба се усмихна. Посрещна ни в двора. И тозчас ни сложи народна трапеза. Събраха се хора, деца и големи. И бързаше всеки патилански огън от нас да си вземе за радост и здраве.

И на теб ще пратя, драги ми Смехурко.

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:

Весел Патиланчо

Робинзон

Драги ми Смехурко,

От няколко дена сняг покри земята. После пекна и снегът по двора малко поомекна. Дойде без покана моята дружина и Данчо завика:

— Бате Патилане, от тоя сняг тука знаеш ли що може още днес да стане?

— Един човек снежен и голям, и страшен!

— Може, Данчо, може. И ще му наложим бабината шапка, дето пламна лани, когато играхме с тиквени фенери.

— За нос ще му сложим червена пиперка — обади се Ганчо.

А Дана добави:

— Бати Патилане, под човека долу пещера дълбока можем да направим. Ще влизаме вътре като Робинзона. Снегът, нали знаеш, лесно се дълбае.

— Пуста наша Дана, как така се сеща! — зарадва се Мика.

— На работа всички! — весело извиках. — Вземете лопати! Да направим Снежка и в снега под него — ледени палати!

Втурнаха се всички вкъщи, у познати.

Върнаха се скоро с големи лопати.

Цял ден се потихме: ринахме, лепихме, дълбахме, строихме. Надвечер човекът готов беше вече. Пещерата също. И Данчо тогава извика могъщо:

— Патиланци верни, всичко, що гласяхме, както трябва стана! Вижте пещерата — всички ни побира. Но сега ще трябва да я осветиме. Па не е зле, мисля, да ѝ сложим име. Робинзон например. И той, както знайте, бил е патиланец.

— Прието, прието! — извикахме всички.

А Данчо добави:

— А ти, Панчо, тичай! Поискай от ваш'те ябълки и сливи. Донеси да хапнем, като влезем вътре. Че така се прави всяко осветене.

— Орехи и круши искайте от мене! Ей сега отивам! — затири се Мика.

В пещерата вътре направихме бързо весела гощавка, та я осветихме.

Така неусетно времето се мина. Вече тъмно стана и се разотиде моята дружина.

На сутринта рано крясък ме събуди!

— Бате Патилане, ела скоро вълка! В пещерата нещо и вреци, и дрънка!

Излязох! Погледнах. Нищо се не чува. Дружината храбра стои надалече. Втурнах се. След мене и тя се завтече. Но нещо извряска. Потрепнах, но викнах:

— Сърца патилански нивга не се стряскат. Напред, патиланци!

Ний се приближихме. Но под Снежка жива глава се подаде и ний се смразихме. Бре, що е туй чудо! Мърда си главата — космата, брадата...

Но Данчо се сепна, викна високо:

— Робинзон, Робинзон! Дошел в пещерата!

Робинзон юнашки очи ококори. Напъна се мъжки и доде го зърнем, Снежка с пещерата из дъно събори. Тогаз чак разбрахме, о, драги ми братко, че Робинзон беше бабин Дългобрадко, козелът немирнен.

Поздрав най-сърдечен.

Твой приятел вечен:

Весел Патиланчо

На пързалката

Драги ми Смахурко,

Знаеш, че съм майстор. Патиланчо Данчо онзиден ми рече:

— Бате Патилане, зимата изтече. А ти все забравяш що обеща лани: шейна да направиш голяма и здрава. Толкова голяма, че до един всички, като се покачим, да се поберем.

Аз му отговорих:

— Не грижи се, Данчо, и това ще стане. Още утре почвам. Сечива си имам. И дъски дал Господ. Ти донеси днеска вехтото кормило, дето бях ти рекъл добре да го пазиш. То е малко гнило, но ще го поправим. Па дано намериш и гвоздеи нови. Утре като почна, вдругиден шейната е вече готова.

На сутринта почнах. Всички патиланци дойдоха при мене и всеки започна да дава съвети.

— Бате Патилане — намеси се Панчо, — отпред на шейната впрегало турнете! Да впрягаме Сивча.

— Защо ти е Сивчо? Той ли ще ни спуща горе от баира! На коя пързалка магаре допущат!

После Мика рече:

— Ах, колко е страшно с шейна да се спущаш! Трябва да се сложи желязна спирачка!

Данчо я пресече:

— Страшно за страхливци! За нас е играчка. Каква ти спирачка! Кормилото само ще държиш направо. И карай — не бой се!

— Никак не е страшно! — обади се Гана. — Пък сега сняг има. И да се катурнем, на меко ще паднем!

— Оставете всичко — намеси се Ганчо, — но да не забравим отпред на шейната звънчета да турнем.

— Браво, Ганчо, браво! Без това не може. Лопката на Козля с гердана ще сложим.

На другата сутрин шейната подкарах. И след мене тръгна моята дружина. Баба отначало малко се намръщи, но после й мина. Не остана вкъщи. Дойде на баира. Отстрана следеше как летят шейните. Най-добре от всички нашата вървеше. Лопката на Козля весело звънеше. Песни, смях, закачки и вик до небето. Разбрах, че на баба възпламна сърцето.

— Патилане — рече, — стори и за мене място на шейната! И аз ще се спусна.

Сторих място. Седна баба Цоцолана. Аз още по-здрово кормилото хванах. Литнахме надолу. Но отде изскочи бабин Дебеланко. Препречи ни пътя. „Боже — викна баба, — кучето отиде!“ Аз връцнах шейната. И славно отхвъркна славната дружина със баба начело.

— Браво, Патилане, ти постъпи смело! — извика засмяна баба Цоцолана. — Всички ни на меко във снега стовари. Иначе кой знае що щеше да стане. И горкият Мими жив и здрав остана. Ставайте, юнаци!

Ний станахме леко, но не беше лесно баба да измъкнем. Свикахме на помощ цялата пързалка. И без жертви мина тая злополука.

Стига ти дотука, драги ми Смехурко!

***Твой приятел вечен:
Весел Патиланчо***

Патиланчово утро **Писмо от Смехурка до Патиланча**

Драги Патиланчо,

Все току ме питат защо не ти пиша. Ти толкова много писма си ми пратил, пък аз нито веднъж не съм отговорил. Ти не ми се сърдиш. Добре ме познаваш. Нали съм Смехурко? Аз само се смея. Писъмца да пиша никак не умея. То е дарба, братко. Неведнъж съм сядал да ти отговоря, ала

все не зная отде да започна и как да завърша. Понапиша нещо, па току оставя. Но днес има вече що да ти разправа. И реших да пиша. Ако ти хареса, ще се пообаждам по-честичко вече.

Письмцата скъпи, дето ми изпращаш, до едно ги пазя в дървена кутия. Наизуст ги зная, но все си ги вадя и ги препрочитам. И сам си се смея.

И наврѣх Гергьовден писмата извадих. На двора излязох, па с глас ги зачетох. Чета и се смея. Дойдоха при мене Славка, Живка, Пенка. Те за смях и трите душата си дават. Излезе от къщи и леля Еленка. А ето след малко пристига усмихнат чичо Очиларко. Три кучета води и отдалеч пита:

— Какво има тука, та така се смейте?

Леля отговори:

— Патиланско утро. Письмца написал Весел Патиланчо. Чете ги Смехурко, а ние се смеем.

Аз чета, не спирам.

Сякаш си пред мене, драги Патиланчо. Като живи виждам: баба Цоцолана и Мими, и Козля, и твоите славни патиланци верни...

И слушам край мене смехове безмерни.

Надойдоха още слушатели много — малки и големи. Дворът се изпълни.

До едно писмата от сърце прочетох. Повторих, потретих. И всички се смяха.

Стана пладне вече. Аз свърших. Тогава наша Славка рече:

— Юнашки се смяхме. Доволни сме всички. Днеска е Гергьовден. Армаган да пратим в Патиланско царство. И писмо да пишем на нашия славен Весел Патиланчо. Смехурко ще пише. Ний ще събереме яйчица варени и с тях ще изпратим патилански поздрав в Патиланско царство, та да се зарадва весел Патиланчо.

Послушахме Славка и яйца събрахме. Тръгнах да ги нося на чича Ивана. Към вас той със коня щеше да намине.

Стигнах до чешмата. А там се въртеше весела въртушка. Спряха да почакат лелин Веселинча. Въртачът го хвана, взе да го издига. Но джоба му стисна. Бликнаха из джоба желтъци, белтъци. Веселинчо викна:

— Яйцата си искам! Ах, и какъв станах! Как ще се покажа пред мама и татя с измацани гащи!

И той взе да плаче. Аз на смях ударих. Струпах се бързо малките играчи. Един в мен се блъсна. С кошницата паднах. И той върху мене. И ний ожълтихме яйцата варени. Рохкавички бяха. И нито едничко здраво не остана.

Аз за теб помислих, драги Патиланчо, и криво ми стана. Но после си рекох: „Ех, ще извинява Весел Патиланчо. И без дар ще мине. Славата му стига. Цяла сутрин тука всички ни размива. С писмо ще му пратя поздрави сърдечни“.

И така направих. Туй писмо написах.

Бъди здрав и весел!

Вечно твой:

Смехурко

На занаят

Драги ми Смехурко,

Казано накратко — аз пораснах, братко. Преди месец време бръснарят Лавренти за калфа прие ме. Направо за калфа. Че мойта ръчица навред е позната. Една сутрин баба взе да ми подмята: „Слушай, Патилане! Баба вечно тебе няма да те храни. Трябва да си вземеш занаят в ръцете. Утре, не дай Боже, аз да се помина, няма да се храниш само с смеховете“. Докривя ми множко. Сякаш тъй, по милост, ми давала хляба. „Аз самичък зная какво, бабо, трябва!“ — отговорих кротко и тозчас отидох, та станах бръснарин.

Оттогава вече месец се измина. Аз си получавам седмична заплата. И си плащам хляба, що ям на софрата.

Зарадва се много баба Цоцолана, че работник станах. Но най се зарадва бръснарят Лавренти, че сдоби край мене доходни клиенти. Всички патиланки, всички патиланци идват все при мене.

И всеки де майка, де леля, де татко, де кака, де батко за ръка все води — че вред се прочуха мойте славни моди.

Дал Господ клиенти. Но майстори малко. Реших да изкарам от моята дружина. Един ден Лавренти някъде замина. Свиках моите хора. Гребени им дадох. С ножици сдобих ги. Казах, един други мирно да се стрижат. Почнаха чирашки. Ала насърчих ги. И след миг в дюкяна хвърчаха фъндъци. Данчо ръце пери и вика:

— Мустаци! Ще бръсна мустаци!

Панчо бе си лепнал два чифта мустаци. Седнал бе на стола. Чакаше спокойно майстор да го бръсне. Но чевръста Дана му обля главата с сапунена пяна. Дигна се тревога. Майсторът пристигна. За глава се хвана и викна към мене:

— А бре, Патилане! На какво обърна мойто заведене?!

— Майсторе Лавренте, прося извинене! Това са все мои славни ученици, а твои по-славни „доведи клиенти“!

И простени бяхме.

Поздрав най-сърдечен, драги ми Смехурко!

Твой приятел вечен:

Весел Патиланчо

Скъпа гостенка

Драги ми Смехурко,

Вчера къде обед при мен у Лавренти струпали се бяха все отбор клиенти. Моята дружина на помощ ми беше. Работа кипеше. Аз тъкмо подстригнах една тънкопретка. Майсторът красеше съседката Недка. А Данчо с бръснача стържеше брадата на сладкаря Рача.

Изведнъж извика патилана Дана:

— Тичайте, че иде баба Цоцолана. Трябва да я срещнем, както й прилича!

— По-скоро, другари! — вик нададе Данчо и хвърли бръснача. — Царски да я срещнем! Тя така обича.

Аз тозчас оставих моята клиентка. Навънка изскочих. Гледам: баба иде. Тежко, тежко стъпя, сякаш е царица. През туй време някой ме дърпа сърдито. И пред мен застана мойта хубавица.

— А бре, Патилане, защо ме остави? Кой ще ме подстриже? Докога ще чака? Гозбата ми вкъщи на въглен ще стане!

Аз и отговорих:

— Ех, виждаш, госпожо! Няма що да сторим. Баба ни пристига. Ти иди до вкъщи. Гозбата нагледай, та пак ела тука. И недей се мръщи!

Изпратих я вкъщи. После се обърнах, нисък поклон сторих, баба Цоцолана сърдечно прегърнах, па й заговорих:

— Добре дошла, бабо! Радваме се много, че за нас се грижиш, че сама ти идеш тука да ни видиш! А за да познаеш наш'та майстория, най-добре ще сториш и да се подстрижеш. Заповядай вътре! И седни на стола!

И Данчо и рече:

— Заповядай, моля! Тук седни на меко. И сама ще видиш как майсторски стрижем — и чисто, и леко!

И Дана и стори поклон до земята.

Майсторът сърдечно й стисна ръката.

— Добре дошла, бабо! Твоят Патиланчо навред ме прослави. Името му славно тук отпред поставих. Отвсякъде идват отбрани клиенти. И ти ще ни бъдеш почетна клиентка. Сега заповядай! Седни, почини си! Шапката сними си! И ще те подстриже майстор Патиланчо.

С очи насълзени баба отговори:

— Благодаря много за милата среща! Радост и доволство сърцето ми сеца.

Тя седна на стола. Шапката отложи. Аз кърпа и сложих. Ножици приготвих. Почнах да я стрижа.

Но изведнъж някой отвори вратите. Вятърът подгони по пода косите. Един кичур хвъркна на баба в краката. Тя го зърна, скочи, викна колко може:

— Мишка, мишка, Боже! Помощ, Патилане!

Докато я зърна, баба вън изскочи с кърпата на шия. И не се завърна. Чак вкъщи я стигна патиланчо Данчо и там утеши я.

***Поздрав най-сърдечен, драги ми Смехурко!
Скоро ще ти пиша какво после стана.***

**Твой приятел вечен:
Весел Патиланчо**

В автомобил

Драги ми Смехурко,

Един ден аз бърсних шофьора Евстати. Той идваше често. Станахме познати. Тъкмо бях започнал, влезе един момък във черна премяна и писмо донесе. Прочете го бързо майсторът Лавренти и гордо подхвана: „Господа клиенти, току-що получих висока покана. Граф Перчиниани, чужденец всесилен, моя прочут майстор у дома си кани. Син и щерка имал, та да ги подстриже. Автомобил пратил. Тръгвай, Патилане!“.

Но аз отговорих: „Иди кажи, момко, на тоз, що те пратил, че тука ме чакат клиенти познати. Царят да ме вика, пак не ги оставям. И кажи му още, че Патилан майстор по къщи не ходи. На когото трябва, нека тука дойде!“.

Майсторът Лавренти кат' гръмнат остана. Шофьорът Евстати ръката ми хвана и викна зарадван:

— Браво, Патилане! Като тебе майстор никъде го няма! И аз ти предлагам сърдечна отплата: утре да те взема и да те разходя далече с колата!

Пламна ми сърцето. Стиснах му ръката:

— Да си жив, Евстати! Но аз сам не ходя. Имам си дружина със баба начело.

— Нищо, Патилане! — засмя се шофьора. — Колата ще хване всички твои хора!

На сутринта рано, на света неделя, баба си облече спортната фланела. Моята дружина пристигна навреме. И автомобилът дойде да ни вземе. Ний се настанихме. Баба във средата. Викна Дебеланка. Взе си го в полата. После полетяхме. Викахме и пяхме...

Далече в полето до един мост спряхме. Мостът бе повреден. До моста видяхме автомобил с флагче, заседнал в реката. И две деца в него в богатска премяна.

— Да идем на помощ! — провикна се Дана. — Да вземем децата! Карай там, Евстати!

Влязохме в реката. Стигнахме колата. Поехме децата. Тръгнахме навънка, но автомобилът в тинята затъна. Мъчиха се много двамата шофьори, ала никой нищо не можа да стори. Събуха се боси. Пренесоха скоро цялата дружина. Най-после остана баба Цоцолана. Не ще да я носят, нито се изува сама да прецапа. В чудо се видяхме. Най-сетне се сетих и викнах високо:

— Жаба, бабо, жаба! Скочи ти в нозете!

Ех, че като рипна баба Цоцолана!

Докато я зърнем, потънала в тиня, тя пред нас застана. Много се разсърди, но после ѝ мина. Пътници дойдоха. Извлякоха с мъка колата навънка. Кой са децата тогава разбрахме — на Перчиниани. И се запознахме. По тяхно желание ний ги зачислихме в нашата дружина... За тях по-подробно после ще ти пиша.

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:

Весел Патиланчо

Среща

Драги ми Смехурко,

На Богоявление Данин празник беше. Тогаз, както знаеш, и Данчо празнува. Отнапред решихме — и Дана, и Данча с патиланска среща ведно да прославим. Данчо ме попита:

— Бате Патилане, веселата среща къде ще направим? Най-добре ще бъде у дома да стане.

Аз му отговорих:

— Не, Данчо, не бива. Ще се сърди Дана. Ще си я направим у нашата драга баба Цоцолана. В голямата стая. Тя за всичко става. А пък и пред баба всички лудории по-лесно минават.

И там се събрахме. Посрещахме гости. И цял ден играхме. Викахме и пяхме. Ядохме бонбони и бозица пихме. И „радио“ после набързо стъкмихме, както ний си знаем. Мисля, че си спомняш. Нали бях ти писал. Данчо пак донесе счупения уред. Певци и певици ний самите бяхме, под масата скрити.

В разгара си бяха стигнали игрите. Изведнъж се хлопна вълна на вратите. И баба въведе Алберта и Лора — на моята дружина най-новите хора. Сещаш се кои са. Баща им се казва граф Перчиниани. А те като нас са луди и засмяни. Та за късо време станахме другари: и близки, и жарки. Щом влязоха вътре, Алберто извика:

— Здравейте, другари! И вие, другарки! Идем ви на гости, но скришом от татка и от нашата строга пазачка Джована! Тя като че нещо отзарана схвана. Но успяхме с Лора пак да се измъкнем. Сега, ако може, нека ни намери! Никак не обича нашата дружина. Щом чуе за нея, почва да трепери. Подсторва и татка. И той ни се кара. Само миг да може той с нас да прекара, самичък ще сети как играта тук е и мила, и сладка!... Днес ще се разсърди и ще ни накаже. Но после ще мислим за туй, що ще стане. Сега да се смеем! Да се веселиме, да свирим, да пеем, бате Патилане!

Пак игра подхвана славната дружина. Така неусетно доста време мина. На новите гости „радиото“ смешно много им допадна. Под масата скрити, и те песни пяха. И бяха доволни, весели, честити...

Но отвън пак някой захлопа вратите. Аз тогаз излязох и попитах:

— Кой е?

— Граф Перчиниани.

Стана тя, що стана! Дръж се, Патилане! И викнах високо — вътре да ме чуят:

— Граф Перчиниани! Влезте, моля, влезте!

Докато отворя, Дана се притече и тихо ми рече:

— Под масата скрихме Алберта и Лора.

Аз разбрах веднага що трябва да сторя.

Отворих вратата. Тържествено влезе граф Перчиниани. След него Джована. Той погледна строго и така подхвана:

— Малък господине, ти ще отговаряш, задето подучваш на лошо децата и ги караш скритом при тебе да идват! Ти трябва да знаеш, че аз се наричам граф Перчиниани! И каквото кажа, този час ще стане!

— Пък аз се наричам Весел Патиланчо. От сърце обичам смеха и играта. Затуй сами идват при мене децата. С навъсени хора аз работа нямам. Но зарад Алберта и заради Лора и вас ще приема. Влезте, моля, влезте! Тъй ще придобийте най-вярна представа какво в наш'то царство всеки празник става!

И аз път им сторих. Те влязоха вътре.

— Но — извика графът — децата ги няма! Моля, извинете! Напразно говорих.

— Нищо, че ги няма. Други деца има. Господине графе, моля ви, седнете! Дано, Гано, Данчо, радиото скоро за госта пуснете! Певец и певица от Рим чак хванете!

Патилана Дана копчето похвана. Тишина настана. И двугласа песен тихо се понесе. После се засили.

— Ах, Божичко мили! — извика Джована. — Че как така може! Гласовете същи!

И графът престана вече да се мръщи.

А когато зърна певците засмени, той бе станал вече патиланец същи. И с новите гости до късна вечеря все се веселихме: играхме и пяхме, и боziца пихме!

Поздрав най-сърдечен, драги ми Смехурко!

Твой приятел вечен:

Весел Патиланчо

Гощавка

Драги ми Смехурко,

След няколко срещи с нашата дружина граф Перчиниани патиланец стана. Не слушаше вече строгата Джована. Пускаше със радост Алберта и

Лора да идват свободно при моите хора. Онзиден, в неделя, получих от графа сърдечна покана:

„Мили Патилане, моля, наредете неделната среща у дома да стане. Децата ще дойдат днеска да ви вземат. Те от сърце искат и в нашата къща радост да настане. От мен поздравете баба Цоцолана и я помолете и тя да ни бъде гостенка желана. Чакам с нетърпение гостите засмяни. Твой доброжелател: Граф Перчиниани“

Прочетох на баба графската покана. И тя се зарадва. Но после се сепна:

— А бре, Патилане, аз нямам премяна! На такова място така ли се ходи? Какво ще си каже гордата графиня! Тя цяла ще грее в злато и коприна!

— Успокой се, бабо! Нали с теб ще бъде нашата дружина. Къде ще намериш по-добра премяна. Ние ще ти бъдем злато и коприна. И ще ти завиди гордата графиня!

Не беше се още баба пременила и пред нас на пътя спря автомобила. Скочиха от него Алберто и Лора. Влязоха вкъщи и Алберто рече:

— Бате Патилане, да тръгваме вече! Другите къде са?

Аз му отговорих:

— Ей сега ще дойдат. Бързокрачо Данчо всички ще калеса. — Още не изрекох, смехове се чува. Моите патиланци в стаята нахлуха.

— Здравейте, другари! За веселба нова пак часът удари!

— Да вървим, че вълна ни чака колата!

Качихме се всички. А Гана и Ганчо наместиха нещо, увито в хартии, на баба в краката.

Тръгнахме с колата. И стигнахме скоро до графската къща. Скочиха тогава младите стопани. Слязохме и ние. Лора ни покани:

— Влезте, моля, влезте!

Баба ме посбута:

— Води, Патилане!

Аз ѝ отговорих:

— Стъпай, бабо, стъпай! И гордо, и смело! На наш'та дружина ти стоиш начело, макар да си стара!

И пред мене тръгна баба Цоцолана. А Ганчо и Гана си взеха товара и влязоха с него. Графинята вкъщи ни срещна засмяна. Тя под ръка хвана

баба Цоцолана. И влязохме всички в една светла стая с богата трапеза. А Ганчо и Гана към мен приближиха и това, що носят, с очи ми откриха. Таен знак им дадох и те под софрата тоя миг го скриха.

И графът пристигна. Тъй зарадван беше, че за късо време веселба се дигна. От сърце се смяхме малки и големи. Гощавката беше за чудо и приказ. После графът стана и тъй заговори:

— Скъпи мои гости, дванайсет години в таз страна живея, но за пръв път днеска тъй сладко се смее. И за пръв път тука, на тая трапеза, българска реч слушам. Слушам и говоря. И тя ми се струва тъй близка и мила. И аз се провиквам: „Да живеј земята, що таквиз засмени деца е родила!“.

Баба Цоцолана бе се насълзила. Аз тогава станах и така подхванах:

— Скъпи домакини, и ний сме честити, че в тоя дом светъл с радост сме приети. Таз среща сърдечна не ще я забравим! Но сега да сръбнем пиво патиланско и за ваше здраве! Хайде, Ганчо, Гано, боза извадете! Ред дойде за нея. Без боза резлива веселба не бива.

Ганчо в миг извади шишетата скрити. И тозчас те бяха до капка испити.

Веселбата трая до късна вечеря. През туй време графът за мойто изкуство нещо ми говори, но по това после надълго ще пиша.

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:

Весел Патиланчо

Раздяла

Драги ми Смехурко,

Отново се срещнах с граф Перчиниани. Говорихме дълго. Най-после той рече:

— Слушай, Патилане! Златна ръка имаш. И нечуван майстор от тебе ще стане. Но поне година трябва да прекараш в далечна чужбина. Там ти

ще научиш нови майстории. И бъднина светла ще ти се открие. След няколко дена аз в Париж отивам. Ела и ти с мене. Ще те препоръчам на най-голям майстор. При него ще учиш и ще си спечелиш пари за прехрана. За път аз ще плащам...

— Но, господин графе, аз не съм навикнал за мен друг да плаща.

— Зная, Патилане. Но ти няма дълго дължен да останеш. Ще ми платиш всичко, що за теб похарча. Сега помисли си. И утре следобед отговор ще чакам.

Аз размислях дълго. Двоумих се много. Съветвах се баба и с мойта дружина. Най-после решихме — в Париж да замина.

Съобщих на графа. Почнах да се готвя. Ала ден не мина и друго подхвана моята дружина. Както ми се стори, баба Цоцолана към туй ги подстори. Тя първа захвана:

— А бре, Патилане, я недей отива! Тъй да си останем, както сме си сбрани. Ех, да знаеш само как мъчно и тежко без теб ще ми стане!... Я недей отива!

— Не, бабо, не бива. Дума дадох вече.

След нея пристигна Патиланчо Данчо и така ми рече:

— Бате Патилане, не може ли някак да не заминаваш. Мисли що ще стане с нашата дружина! Не е за ден, за два, а цяла година! Без тебе не можем. Я недей отива!

— Не, Данчо, не бива. Знаеш, че се врекох. Аз като замина, ти ще ме заместиш.

— Недей така дума. Ти ако заминеш, нашата дружина нищо не ще стори. Няма да са сладки смехът и игрите.

През туй време някой хлопна във вратите. Влезе запъхтяна патилана Дана.

— Бате Патилане, няма да те пуснем, каквото да стане! Няма да оставиш нашата дружина! И какво ще правиш в таз пуста чужбина! Какво ще научиш? Нашите клиенти наши моди искат. Ти на тях си майстор. При тебе се стрижат най-видните хора! Не, недей отива!

Аз нищо не рекох.

В туй време дойдоха Алберто и Лора. И още не влязла, Лора заговори:

— Бате Патилане, много лошо стори, че вече се врече да идеш със татка. Какво ли ще правиш в чужбина далечна. Ние нали бяхме. Вярвай,

там играта никак не е сладка! А тук каква радост дружно преживяхме! Не недей отива!

— Ах, Лоре, не бива! Честна дума дадох.

Така отговорих, ала вече сещах, че ми домиляват и баба, и Дана, и Данчо, и Гана, и Ганчо, и Панчо, и малката Мика, и Алберт, и Лора. Но какво да сторя? Патиланска дума назад се не връща. Затова добавих:

— Не, мили другари! Придумките вече вие оставете! Тежката раздяла с твърдост понесете! И да се приготвя вий ми помогнете!

Цял ден аз се готвих.

На другата сутрин пред влака се сбрахме. И графът пристигна. Един носач едър товара ми дигна. Внесе го при графа. Влязохме и ние. Сърцето ми почна тревожно да бие. Баба с глас заплака. И аз се разхълцах. Но някой извика:

— Слезте долу, моля! Вече тръгва влака!

Озова се долу моята дружина. Пък аз на прозореца ронех едри сълзи. Тогаз викна Мика:

— Бате Патилане, недей заминава!

И подеха всички:

— Недей ни оставя!

Аз разбрах веднага, че не ще изтрая. Но един прислужник затвори вратата. Звънецът удари. Но този миг Данчо ми хвана ръката. За Данча се пипна цялата дружина. Дърпа, не ме пуца. Пак звънец удари. Влакът бавно тръгна. Скочих през прозореца и рекох задъхан:

— Оставам, другари!

А на графа викнах:

— Простете, простете! Довиждане тука!

На ръце ме дигна моята дружина. А влакът отмина...

Поздрав най-сърдечен, драги ми Смехурко!

Твой приятел вечен:

Весел Патиланчо

Великденски яйца

Драги ми Смахурко,

Минаха несетно великите пости. За Великден се стегна баба Цоцолана. Стаите почисти. Стените замаза. Когато настана Великата сряда, тя така ми каза:

— Слушай, Патилане! Утре в зори още, щом от легло станем, ще червим яйцата.

Аз ѝ отговорих:

— Добре че ме сети да свикам децата. А знаеш ли, бабо, че вчера научих нова майстория. Знам да боядисвам яйцата чудесно. И всичко ще стане и бързо, и лесно. Леснината утре аз ще ви откроя.

Съобщих веднага на моите хора. На сутринта рано да бъдат събрани у дома на двора. Не забравих също Алберта и Лора. И тях аз поканих.

Сутринта в четвъртък всички се събрахме. Баба Цоцолана изнесе яйцата. Аз бои приготвих в дълбоки паници. Изнесох стъклото с дървеното масло. И във всяка паница капнах над боята ситни капки масло. После се провикнах:

— Давайте яйцата! Едно по едничко всичките ще минат през моите паници! Оттам ще излязат в чудесна премяна.

И както им рекох, тъкмо така стана. Едно по едничко потапах яйцата във всички паници. После ги изваждах пъстри и засмени.

Чудеха се всички. А най-много баба.

— А бре, Патилане, ти чудеса правиш!

— Бате Патилане, и нашите яйца така ще нашариш!

— И нашите също!

— И наш'те!

— И наш'те!

Данчо се затири. Яйцата донесе. После Дана, Гана. И Ганчо, и Панчо. И малката Мика от къщи яйцата с кошница домъкна. После се разтича и махлата свика. Надойдоха баби. Надойдоха майки. Изпълни се двора.

— Чакайте бе, хора! — викнах им задъхан. — Всички яйца тука все ще ги нашаря. Ала сам не мога. Помощници трябва!

Из един глас викна моята дружина:

— Че така кажи бе, бате Патилане! Знаеш как сме ние за работа жадни!

И грабнаха всички паници, лъжици и бои, и четки, масло в стъкленици. И работа кипна за чудо и приказ. Всеки боядисва. Всеки цапа, шари и боя размацва накъдето свари.

Така чак до пладне яйцата червихме. Докато най-последно и ние самите на шарени яйца се преобразихме.

Тогавата пристигна майсторът Лавренти. Викна от вратата:

— Скоро, Патилане, оставяй яйцата! Ела се разправяй със сърдити клиенти! От сутринта чакат! Съседката Недка дори се заплака: „Ако днеска — каже — аз не се подстрижа, и навръх Великден рошава ще ходя. С тия козунаци съвсем се улисах. Вчера ги забърках. Днес други ще меся!“. Моля ти се, скоро ела, Патилане! Че иначе лошо за мене ще стане. Ни една клиентка не ще ни остане!

Аз му отговорих:

— Не плаши се толкоз, майсторе Лавренти! Аз ще те избавя. Които не искат малко да почакаат, изпрати ги тука. Аз ще се разправя.

Лавренти се върна и дълго не мина. Клиентки припрени с дигнати постници дойдоха при мене. Аз засмян ги срещнах.

— О, мили госпожи, прося извинение! — извиках им кротко. — Аз не ви забравих. И за вас се сещах. Но какво да правя? Вижте, и тук бързат. Как да ги оставя! Тъй е обичаят. Но която иска, нека заповяда. Тук ще я подстрижа, ако тя се врича. Но не отговарям, ако и тя също на яйце стоцветно тозчас заприлича!

Така ги смирявах, боите засмени им взеха очите. Върнаха се вкъщи, свикаха децата, при нас дотърчаха да червят яйцата. До вечерта късно бояджии бяхме. И много се смяхме. Хайде стига вече, драги ми Смехурко. Честит ти Великден!

Поздрав най-сърдечен!

Твой приятел вечен:

Весел Патиланчо

Нов главатар

Драги ми Смахурко,

На Гергьовден свиках моята дружина и рекох: „Другари, трябва да замина. В чужбина ще ида. С граф Перчиниани. Сега никой вече не ще ме раздума. Със самолет тръгвам. И връщане няма. Та събрах ви днеска сбогом да си взема. И още днес трябва да си изберете главатар достоен, който да изслуша моите съвети!“.

Обади се Гана:

— От влака се върна, та не ще заминеш и със самолета. Я не се шегувай, бате Патилане!

Аз твърдо отвърнах:

— Това, що ви рекох, бездруго ще стане! Време не губете и единодушно водач посочете!

Патилана Дана тогава отсече:

— Щом ще ни оставиш, бате Патилане, Патиланчо Данчо водач ще ни стане!

И викнаха всички:

— Данчо, Данчо, Данчо! Той ще ни прослави!

Аз тогаз добавих:

— Патиланци верни, по-сполучлив избор не може да има. Данчо ще ви води по-добре от мене. И като се върна, аз ще ви заваря все така сдружени и още по-бодри, още по-засмени. Недейте забравя баба Цоцолана! Идвайте при нея! Тя вече на всички като майка стана. Трябваше да бъде и тя днеска тука, ала от зъб страда. Но на тоя избор и тя ще се радва. Данчо е, ще каже, момче и полвина: той славно ще води вярната Дружина!

— Стига хвалби, стига, бате Патилане! — обади се Данчо. — Толкова високо недейте ме дига! Никога не мога с теб да се сравнявам. Но все се надявам да те не посрамя. Благодаря много на всички другари за честта голяма. На днешния празник по-честит от мене патиланец няма. И по тоя случай ще ида до вкъщи — бонбони да взема, за да се почерпим. Аз сам си ги правя. Ей сега ще дойда. Няма да се бавя.

И доде го видим, той навън изхвъркна. След малко се върна. Кошница домъкна. В кошницата сложил тенджерка и спиртник, захар и

лимони, чиния и ножче, супена лъжица и в една хартишка червена боица. Щом влезе, и рече:

— Моята сестрица всичките бонбони излапала вече. Но ей сега нови за вас ще направя.

Данчо се запретна. Спиртникът постави. Тенджерката сложи. Захар вътре сипа. Изцеди лимони. С лъжицата почна захарта да бърка. Мина малко време. Панчо понадникна.

— Вижте, вижте! — викна. — Мехурчета пуца!

А Данчо добави:

— Още малко врене и готово вече! Боица червена сега ще поставя.

Той боята сложи и пак взе да бърка. Но изведнъж почна под нос да си мърка:

— Дано не ги сбъркам, лепкави да станат!

Свъси Данчо вежди. Но рече му Дана:

— Нищо, Данчо, нищо. Недей се ядосва! Няма да останат.

И Данчо изсипа лепкавата каша в плитката чиния. С ножа разтъни я. После я наряза. Късче ми подаде и така ми каза:

— От тебе ще почна. Вземи си бонбонче и хапни за здраве! За здраве и слава, бате Патилане!

Всички патиланци той поред покани. Налапахме ние бонбони червени. Стиснахме ги с зъби. Но чудо настана. Зъбите се сбраха и се залепиха. Не можеше никой от нас да говори. В това време влезе баба Цоцолана. Очи ококори.

— А бре, какво има? — викна тя засмяна. — Що сте се засмели и сте онемели? Казвайте що стана!

Само Данчо още нищо не бе лапнал, та той реч подхвана:

— Бонбони ядеме. Мое производство. Не искаш ли, бабо, и ти да си вземеш? За опитня само.

— Благодаря, Данчо. Зъбът ми се клати.

— Зная, бабо, зная. Но лапни бонбонче! То нищо не вреди.

Баба лапна. Дръпна и зъба измъкна. Разсмахме се силно. И така по-лесно зъби разлепихме...

Бъди здрав, Смехурко!

Поздрав най-сърдечен!

**Твой приятел вечен:
Весел Патиланчо**

Сбогом, бате Патилане

Драги ми Смехурко,

Бате Патиланчо за Париж замина. Аз предвождам вече нашата дружина. И аз ще ти пиша отсега нататък. Ще прощаваш, братко, че не така гладко ти редя писмото. Но лека-полека ще свикне перото и аз писмописец по-добър ще стана.

Сега ще ти пиша как се разделихме с баща Патилана.

Една вечер късно той ни свика всички и така ни рече:

— Патиланци верни, заминавам вече с граф Перчиниани, с Алберта и Лора. Утре туй ще стане. И връщане няма. Със автомобила рано ще ме вземат и при самолета ще стигнем навреме. Ще се качим в него. Той ще се издигне, ще хвъркне и право в Париж ще ни снесе.

Разплака се жално баба Цоцолана и после промълви:

— Бабин Патиланчо, мъчничко ми стана, че ще ни оставиш. Но аз зная, чедо, че дето отиваш, ти ще се прославиш. Затуй не те спирам. Утре с теб ще дойдем на аеродрума, за да те изпратим...

Пак сълзи порони и после продума:

— А вий, патиланци, идете си вкъщи! Утре рано всички тук се съберете! За пътника цвете росно донесете!

На сутринта рано пристигна колата с графа и децата. При тях се покачи и наш'та дружина. Тръгнахме веднага. След половин час време при летците спряхме. Там и самолета сред една поляна отдалеч съзряхме.

— Слизайте, юнаци! — рече засмян графът. — Да вървим нататък! Хвърчилото чака. Само да не стане както преди с влака: ние да заминем, а славният пътник пак тук да остане.

— Ех, де пак да може, бате Патилане! — обади се Дана.

Бате Патиланчо тогава отвърна:

— Не думай тъй, Данке! Кой от вас ще иска за присмех да стана. Дал съм дума вече и със самолета ще хвъркна кат' птичка във страна далечна...

Вий здрави бъдете! Смейте се, играйте и баба пазете! И ти, драги Данчо, не забравяй нивга моите съвети: бъди весел, умен и юначен! И обич и сговор винаги да има в твоята дружина! Та като се върна след една година, искам да ви сваря като братя същи — верни, неразделни.

Доближихме всички до аероплана. Той беше приготвен вече да отлитне. Покачи се графът. След него децата. Най-последно се качи бате Патиланчо. Щом влезе, и рече:

— Вържете ме здраво с ремък за снагата! Защото от жалост при тая раздяла, току-виж, че литна долу към земята, при моите хора.

Тогаз се обади патилана Мика:

— Бате Патилане, когато се върнеш, донеси ми кукла, дето вика „кака“.

Моторът затрака. Докато се сетим и докато баба започне да плаче — грамадната птица тръгна по земята. После се издигна. Бате Патиланчо тогаз се подаде, шапката размаха и нещо извика... Но високо беше — нищо не разбрахме. Махахме и ние ръце, шапки, кърпи. Баба Цоцолана палтото съблече. И маха, и вика:

— Сбогом, сбогом, сбогом! Господ да те пази в оня край далечен!

Към автомобила тръгна натъжена нашата дружина. Ала баба рече:

— Чувствам се някак много уморена. Искам да почина. Да се поотбием ей в тая градина.

Ние се отбихме. Насядахме всички на широка пейка в главната алея. Срещу нас видяхме тръба с ръсалка. Дана скочи, взе я, към нас я насочи и на шега рече:

— Ей така се ръси. Дали да ви поляя? Ала вода няма.

Още не изрече, градинарят пусна, без да знай, водата и тя ни забръска право в лицата. Баба се разсърди, но Дана ѝ рече:

— Не сърди се, бабо! След сладка почивка и баня се прави, та да бъдем всички весели и здрави!

Поздрав най-сърдечен, драги ми Смехурко!

***Твой приятел вечен:
Патиланчо Данчо***

Свалено от „Моята библиотека“: <https://chitanka.info/book/620-patilantsi>

Материала подготвиха: Надя Косева и Десислава Бейска

Провери и допълни: Диляна Гаджева